

O'ZBEKISTONDA QISHLOQ VA SHAHAR HUDUDLARIDA O'RTACHA ISH HAQINING DINAMIKASI

Shakirova Nigora Axralovna

Tashkent State University of Economics PhD, Associate Professor

Department of Economic statistics.

E-mail: shakirova0130@gmail.com

Orcid: 0009-0006-5025-4764

Muminov Javohir Durbek o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Moliya fakulteti 2-kurs talabasi.

E-mail: muminovjavohir836@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.23363494>

Annotatsiya. Maqolada 2022–2026-yillar oralig'ida O'zbekistonda o'rtacha oylik nominal ish haqining shahar va qishloq hududlari kesimidagi dinamikasi tahlil qilinadi. Rasmiy statistika ish haqini shahar va qishloq bo'yicha alohida e'lon qilmagani sababli, tadqiqotda hududiy proksi (shahar markazi sifatida Toshkent shahri va agrar ixtisoslashuvi yuqori viloyatlar), tarmoqlar kesimidagi taqqoslash (qishloq xo'jaligi) hamda daromad va kambag'allik ko'rsatkichlaridan foydalanildi. Natijalar mamlakat bo'yicha ish haqi yiliga o'rtacha 18–19 foizga o'sganini, biroq poytaxt va eng past ko'rsatkichli viloyatlar o'rtasidagi tafovut 2,4–2,5 baravar darajasida saqlanib, mutlaq qiymatda kengayib borayotganini ko'rsatdi.

Toshkent shahri va Navoiy viloyatidan boshqa 12 hududda ish haqi bir-biriga yaqin (respublika o'rtachasining 69–94 foizi), qishloq xo'jaligida esa o'rtachaning taxminan yarmiga teng. Tafovutni qisqartirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: o'rtacha ish haqi, nominal va real ish haqi, hududiy tafovut, shahar va qishloq, qishloq xo'jaligi, mehnat bozori, daromadlar tengsizligi.

ДИНАМИКА СРЕДНЕЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В СЕЛЬСКОЙ И ГОРОДСКОЙ МЕСТНОСТИ УЗБЕКИСТАНА

Аннотация. В статье анализируется динамика среднемесячной номинальной заработной платы в городской и сельской местности Узбекистана в 2022–2026 годах.

Поскольку официальная статистика не публикует зарплату отдельно по городу и селу, использованы территориальное сопоставление (г. Ташкент и регионы с высокой долей аграрного сектора), отраслевые данные и показатели доходов и бедности.

Установлено, что при ежегодном росте зарплат на 18–19 % разрыв между столицей и регионами с наименьшими выплатами сохраняется на уровне 2,4–2,5 раза и увеличивается в абсолютном выражении, а в сельском хозяйстве зарплата составляет примерно половину среднего по стране уровня. Предложены меры по сокращению разрыва.

Ключевые слова: средняя заработная плата, номинальная и реальная зарплата, региональный разрыв, город и село, сельское хозяйство, рынок труда.

DYNAMICS OF AVERAGE WAGES IN RURAL AND URBAN AREAS OF UZBEKISTAN

Abstractio The article examines the dynamics of average monthly nominal wages in urban and rural areas of Uzbekistan in 2022–2026. Because official statistics do not publish wages separately for urban and rural areas, the study relies on a territorial proxy (Tashkent city versus agrarian-specialised regions), sectoral comparisons and income and poverty indicators.

Nominal wages grew by roughly 18–19 percent per year, yet the gap between the capital and the lowest-paid regions remained at 2.4–2.5 times and widened in absolute terms, while agricultural wages stayed at about half of the national average. Policy proposals for narrowing the gap are presented.

Keywords: average wage, nominal and real wages, regional disparity, urban and rural areas, agriculture, labour market.

Kirish

So'nggi o'n yildan ortiq vaqt ichida O'zbekistonda mehnatga haq to'lash tizimi sezilarli o'zgardi: o'rtacha oylik nominal ish haqi 2011-yildagi 921,3 ming so'mdan 2025-yilda 6 376,7 ming so'mga yetdi, ya'ni qariyb 6,9 baravar oshdi [22]. 2026-yilning yanvar–iyun oylarida bu ko'rsatkich 7 091,1 ming so'mni tashkil etdi va o'tgan yilning mos davriga nisbatan 18,4 foizga o'sdi [4]. Biroq o'rtacha qiymat ortida hududlar va tarmoqlar o'rtasidagi katta farq yashiringan: 2025-yilda faqat Toshkent shahri va Navoiy viloyatida ish haqi respublika o'rtachasidan yuqori bo'lgan [2; 3].

Mamlakat aholisining qariyb yarmi qishloq joylarida istiqomat qiladi: Jahon banki ma'lumotiga ko'ra, 2024-yilda 37 million aholining 49 foizi qishloqda yashagan va qishloq aholisi shaharlarga qaraganda tezroq ko'paymoqda; qishloq xo'jaligi esa 2019-yilda umumiy bandlikning 27 foizini ta'minlagan [8]. Shu sababli qishloq va shahar hududlari o'rtasidagi ish haqi tafovuti nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy barqarorlik, ichki migratsiya va kambag'allikni qisqartirish nuqtai nazaridan ham dolzarb masala hisoblanadi.

Muammoning yana bir tomoni statistik o'lchovga taalluqli. Milliy statistika qo'mitasi ish haqini asosan korxona va tashkilotlarning hisobotlari asosida hisoblaydi va u kichik korxonalar, mikrofirmalar hamda qishloq xo'jaligi tashkilotlarini to'liq qamrab olmaydi [4]. Qishloqda bandlikning katta qismi esa aynan shu sektorlarda, shuningdek, dehqon va tomorqa xo'jaliklarida shakllanadi. Natijada rasmiy o'rtacha ko'rsatkich qishloq mehnat bozorining real holatini to'liq aks ettirmasligi mumkin va uni ehtiyotkorlik bilan sharhlash talab etiladi.

Tadqiqotning maqsadi – 2022–2026-yillarda O'zbekistonda o'rtacha ish haqining shahar va qishloq hududlari kesimidagi dinamikasini baholash hamda tafovutni qisqartirish yo'llarini aniqlash. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: (1) mamlakat bo'yicha ish haqi o'sish sur'atlarini aniqlash; (2) hududiy tafovutning darajasi va o'zgarishini nisbiy hamda mutlaq qiymatlarda hisoblash; (3) viloyatlar o'rtasidagi tabaqalanish tuzilmasini aniqlash; (4) qishloq xo'jaligi va boshqa tarmoqlar o'rtasidagi farqni baholash; (5) daromad va kambag'allik ko'rsatkichlari bilan solishtirish; (6) amaliy takliflar ishlab chiqish.

Tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyati. Maqolada 2026-yilning birinchi yarmigacha bo'lgan eng yangi ma'lumotlar bir tizimga keltirilib, hududiy tafovutning nisbiy va mutlaq o'lchovlari alohida ajratib ko'rsatildi hamda shahar va qishloq o'rtasidagi farqni baholashning cheklovlari aniq belgilab berildi. Natijalardan hududiy ish haqi va bandlik siyosatini ishlab chiqishda, shuningdek, statistik hisobotlarni takomillashtirishda foydalanish mumkin.

Adabiyotlar sharhi

Shahar va qishloq ish haqi tafovutini tushuntiruvchi klassik yondashuvlar rivojlanish iqtisodiyotida yaxshi ma'lum. A. Lyuis ikki sektorli modelida qishloq xo'jaligidagi ortiqcha mehnat zamonaviy sektorga o'tguncha qishloqda ish haqi past darajada qolishini asoslagan [10].

Dj. Xarris va M. Todaro esa shahardagi kutilayotgan ish haqi qishloqdagidan yuqori bo'lganda migratsiya davom etishini, shahar ishsizligi mavjud bo'lsa ham aholining shaharga

intilishini ko'rsatib berdilar [11]. Ushbu modellar qishloq va shahar o'rtasidagi tafovut mehnat unumdorligidagi farq va mehnat resurslarining tarmoqlararo harakati bilan bog'liqligini ta'kidlaydi.

Hududiy tafovutning vaqt davomida o'zgarishi masalasida S. Kuznets daromadlar tengsizligi iqtisodiy o'sishning dastlabki bosqichlarida ortib, keyinchalik kamayishi mumkinligi haqidagi gipotezani ilgari surgan [16]. Dj. Uilyamson buni hududiy darajaga ko'chirib, milliy rivojlanishning ilk bosqichida hududlar o'rtasidagi tafovut kengayishini, yetuk bosqichda esa qisqarishini asoslagan [17]. P. Krugman esa masshtab samarasi va iqtisodiy faollikning yirik markazlarda to'planishi hududiy tafovutni mustahkamlashi mumkinligini ko'rsatdi [18]. Bu qarashlar O'zbekistonda poytaxt va boshqa hududlar o'rtasidagi ish haqi farqining nega saqlanib qolayotganini tushunishda muhim nazariy asos bo'ladi.

Nominal ish haqini hududlararo solishtirishda J. Roubek yondashuvi ham e'tiborga loyiq: uning fikricha, hududlar o'rtasidagi nominal ish haqi farqi yashash xarajatlari va hayot sifati bilan qisman qoplanadi [12]. Demak, nominal ko'rsatkichlar bo'yicha aniqlangan tafovut real farqdan katta bo'lishi mumkin.

Milliy darajada ish haqi va daromadlar dinamikasi asosan rasmiy statistik byulletenlar, Markaziy bank va Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR) sharhlarida yoritiladi [1; 6; 7]. Ularda real ish haqining o'sishi, hududiy farqlar va tarmoqlararo tafovut qayd etilgan.

Qishloq daromadlari bo'yicha mahalliy tadqiqotlarda qishloq aholisi daromadi qishloq xo'jaligidan olinadigan va undan tashqari daromadlarga bo'linishi, bu farqni tushunish muhimligi ta'kidlanadi [9]. Biroq ish haqini shahar va qishloq kesimida to'g'ridan-to'g'ri taqqoslaydigan, 2025–2026-yilgi yangi ma'lumotlarni qamrab olgan tahlillar yetarli emas.

Mazkur maqola shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot ikkilamchi (kabinet) ma'lumotlariga tayanadi. Asosiy manba – Milliy statistika qo'mitasining o'rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi bo'yicha e'lon qilingan ma'lumotlari (yillik, yarim yillik va choraklik) hamda ularni yoritgan ommaviy axborot vositalari materiallari [1–5; 13; 14; 19–21]. Real ish haqi va tarmoqlararo tafovutlar uchun Markaziy bankning Mehnat bozori sharhi [6], daromad tuzilmasi va kambag'allik uchun CERR tahlili [7] ishlatildi.

Muhim cheklov: rasmiy statistika ish haqini shahar va qishloq bo'yicha alohida bermaydi. Shu sababli uch yondashuv qo'llandi. Birinchisi – hududiy proksi: Toshkent shahri butunlay shahar xarakteriga ega hudud sifatida, eng past ish haqi qayd etilgan Qashqadaryo, Surxondaryo, Namangan va Farg'ona viloyatlari esa qishloq xo'jaligining ulushi yuqori hududlar sifatida taqqoslandi [15]. Bunday guruhlash shartli bo'lib, har bir viloyat tarkibida shaharlar ham mavjudligini inobatga olish zarur. Ikkinchisi – sohasiy yondashuv: qishloq xo'jaligi va ijtimoiy sohada to'lanadigan ish haqi respublika o'rtachasi va yuqori haq to'lanadigan tarmoqlar bilan solishtirildi. Uchinchisi – ish haqini daromad va kambag'allik ko'rsatkichlari bilan qiyosiy ko'rib chiqish.

Tahlilda quyidagi ko'rsatkichlar hisoblandi:

- yillik o'sish sur'ati: $g = (W_t / W_{(t-1)} - 1) \times 100$, bunda W – o'rtacha oylik nominal ish haqi;
- o'rtacha yillik o'sish sur'ati (CAGR): $(W_n / W_0)^{(1/n)} - 1$;
- nisbiy indeks: $RI = W_{\text{hudud}} / W_{\text{respublika}}$;
- hududiy tafovut koeffitsiyenti: $K = W_{\text{max}} / W_{\text{min}}$ (Toshkent shahri va eng past ko'rsatkichli viloyat);

- mutlaq tafovut: $D = W_{\max} - W_{\min}$ (ming so‘m);
- variatsiya koeffitsiyenti: $CV = \sigma / \mu$ (viloyatlar bo‘yicha oddiy, vaznsiz hisob).

Hisob-kitoblar muallif tomonidan ochiq manbalardagi raqamlar asosida bajarildi.

Taqqoslash, guruhlash, tarkibiy tahlil va induktiv xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi. Shuni ta’kidlash kerakki, yillik va yarim yillik qiymatlarni bevosita solishtirib bo‘lmaydi, shu sababli hududlar o‘rtasidagi nisbatlar faqat bir xil davr ichida hisoblandi.

Tahlil va natijalar

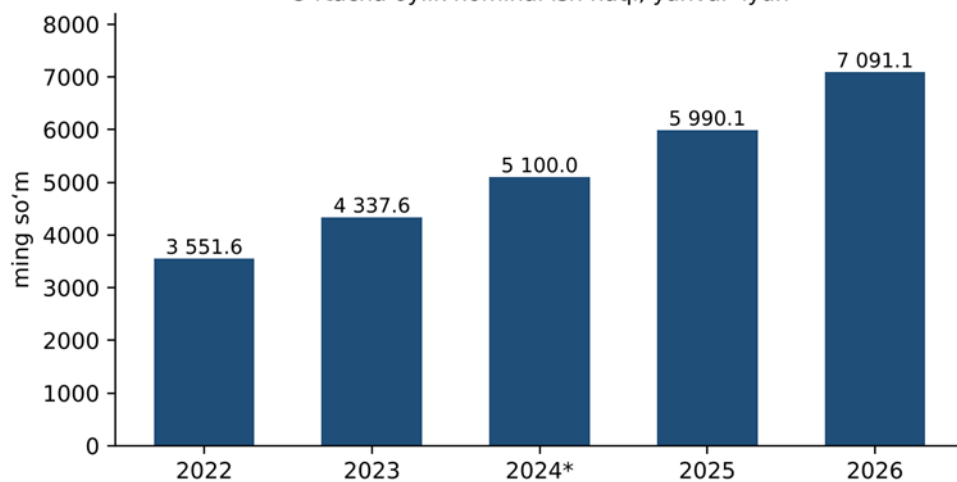
Mamlakat bo‘yicha dinamika. 1-jadval va 1-rasmda yanvar–iyun oylari uchun o‘rtacha ish haqi ko‘rsatilgan. 2022-yildan 2026-yilgacha ko‘rsatkich 3 551,6 dan 7 091,1 ming so‘mga yetib, deyarli ikki barobar oshdi; o‘rtacha yillik o‘sish sur‘ati taxminan 18,9 foizni tashkil etdi. 2025-yil yakunlari bo‘yicha nominal ish haqi 18,9 foizga, real ish haqi esa 9,3 foizga o‘sgan (2024-yilda mos ravishda 18,5 va 8,1 foiz); o‘sish ikkinchi yarim yillikda davlat sektorida ish haqi indeksatsiyasi hisobiga tezlashgan [6]. Nominal va real o‘sish o‘rtasidagi farqdan 2025-yildagi narxlar o‘sishi taxminan 8,8 foiz atrofida bo‘lganini hisoblash mumkin (muallif hisob-kitobi).

1-jadval

O‘rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi, yanvar–iyun (ming so‘m)

Yil	Respublika bo‘yicha	O‘tgan yilga nisbatan o‘sish, %	Manba
2022	3 551,6	—	[4; 5]
2023	4 337,6	22,1*	[4; 5]
2024	≈5 100	17,6*	[5]
2025	5 990,1	17,5*	[4]
2026	7 091,1	18,4	[4]

O‘rtacha oylik nominal ish haqi, yanvar–iyun

1-rasm. Respublika bo‘yicha o‘rtacha oylik ish haqi dinamikasi, yanvar–iyun (ming so‘m). Manba: [5] asosida tuzilgan

Hududiy tafovut: Toshkent shahri va agrar yo‘nalishdagi viloyatlar. 2025-yilda Toshkent shahrida o‘rtacha ish haqi 10 753,8 ming so‘mni tashkil etib, respublika o‘rtachasidan 1,69 baravar yuqori bo‘ldi; faqat Toshkent shahri va Navoiy viloyatida ko‘rsatkich respublika o‘rtachasidan oshdi [2; 3].

Eng past ish haqi Qashqadaryo (4 476,7), Surxondaryo (4 481), Fargʻona (4 730) va Namangan (4 751) viloyatlarida qayd etildi va ular respublika oʻrtachasining taxminan 70–75 foizini tashkil qildi (2-jadval). Poytaxt va Qashqadaryo oʻrtasidagi tafovut 2,40 baravar boʻldi [3].

2-jadval

Hududlar boʻyicha oʻrtacha oylik ish haqi, 2025-yil (ming soʻm)[13]

Hudud	Ish haqi	Respublika oʻrtachasiga nisbati	Toshkent shahriga nisbati
Toshkent shahri	10 753,8	1,69	1,00
Navoiy viloyati	7 871	1,23	0,73
Toshkent viloyati	5 967	0,94	0,55
Namangan viloyati	4 751	0,75	0,44
Fargʻona viloyati	4 730	0,74	0,44
Surxondaryo viloyati	4 481	0,70	0,42
Qashqadaryo viloyati	4 476,7	0,70	0,42
Respublika boʻyicha	6 376,7	1,00	0,59

2026-yil maʼlumotlari ham shu manzarani tasdiqlaydi. Yanvar–mart oylarida respublika boʻyicha ish haqi 6 825,9 ming soʻmni (+17,4 %), Toshkent shahrida 11 684,3 ming soʻmni (+18,8 %) tashkil etdi [14].

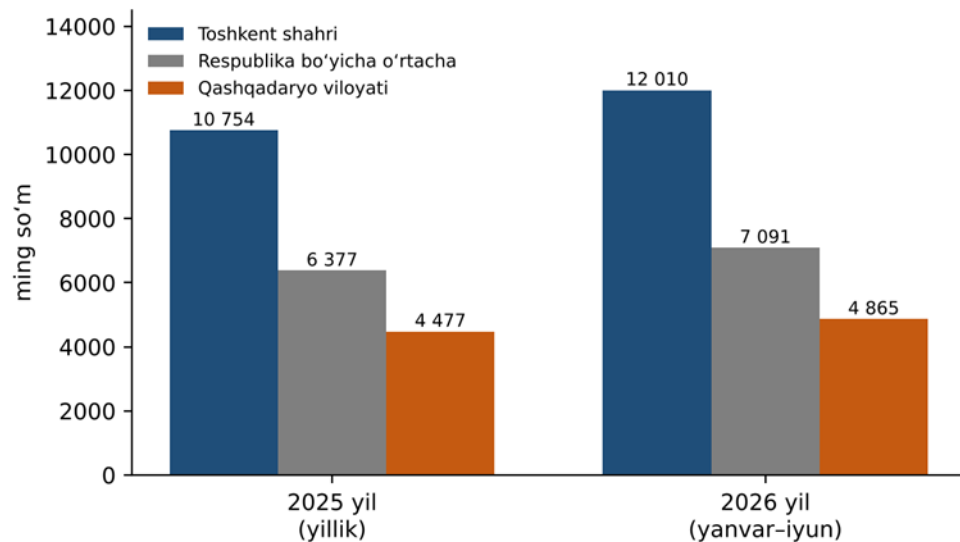
Yanvar–iyunda Toshkent shahrida ish haqi 12 010 ming soʻmga (+18,2 %), Navoiy viloyatida 8 720 ming soʻmga yetdi, Qashqadaryoda esa 4 864,7 ming soʻm boʻldi [4; 5].

Natijada Toshkent shahrining respublika oʻrtachasiga nisbati 1,69 darajasida deyarli oʻzgarmadi, Qashqadaryoniki esa 0,70 dan 0,69 ga biroz pasaydi, poytaxt va eng past koʻrsatkichli viloyat oʻrtasidagi koeffitsiyent esa 2,40 dan 2,47 ga oʻsdi (3-jadval, 2-rasm).

3-jadval

Tanlangan hududlarda ish haqi dinamikasi (ming soʻm)[15]

Hudud	2024-yil (yillik)	2025-yil (yillik)	2026-yil (yanvar–iyun)	Nisbat (2025 → 2026)
Toshkent shahri	9 072	10 753,8	12 010	1,69 → 1,69
Navoiy viloyati	6 766	7 871	8 720	1,23 → 1,23
Toshkent viloyati	–	5 967	6 680	0,94 → 0,94
Qashqadaryo viloyati	–	4 476,7	4 864,7	0,70 → 0,69
Respublika boʻyicha	5 360,9	6 376,7	7 091,1	1,00

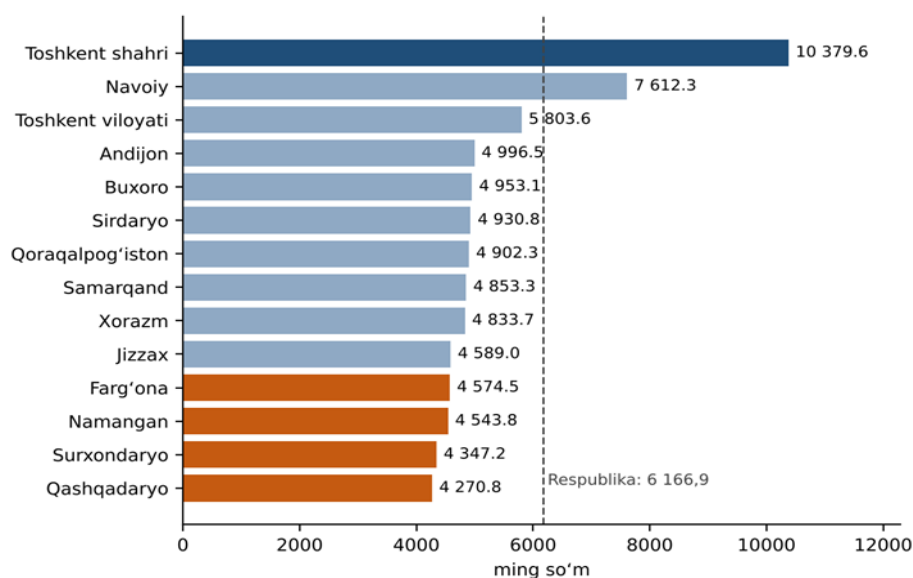
2-rasm. Toshkent shahri, respublika o'rtachasi va Qashqadaryo viloyatida ish haqi (ming so'm) [13]

Mutlaq qiymatlar bo'yicha manzara yanada ravshan. Toshkent shahri va respublika o'rtachasi o'rtasidagi farq 2024-yildagi 3,7 mln so'mdan 2025-yilda 4,4 mln so'mga oshdi.

Toshkent shahri va Qashqadaryo o'rtasidagi farq 2025-yilda 6,3 mln so'mni, 2026-yil yanvar-iyunida esa 7,1 mln so'mni tashkil etdi. Boshqacha aytganda, nisbiy tafovut deyarli o'zgarmaganda ham mutlaq tafovut ikki yil ichida sezilarli kengaydi.

Viloyatlar tuzilmasi. Yanvar-sentabr 2025 ma'lumotlari [20] viloyatlar o'rtasidagi tabaqalanish tuzilmasini aniqroq ko'rsatadi (3-rasm). Respublika bo'yicha o'rtacha ish haqi 6 166,9 ming so'm bo'lgan bu davrda Toshkent shahri 10 379,6 ming so'm (nisbat 1,68), Navoiy viloyati esa 7 612,3 ming so'm (1,23) natijaga ega bo'lgan. Qolgan 12 hududda ko'rsatkich 4 270,8 (Qashqadaryo) dan 5 803,6 ming so'mgacha (Toshkent viloyati) oraliqda bo'lib, ularning oddiy o'rtachasi 4 799,9 ming so'mni, ya'ni respublika o'rtachasining 78 foizini tashkil qilgan.

Bu 12 hudud ichida eng yuqori va eng past qiymat o'rtasidagi nisbat atigi 1,36 baravar, variatsiya koeffitsiyenti 7,9 foiz; barcha 14 hudud bo'yicha esa bu ko'rsatkich 29,6 foizga teng.

3-rasm. Hududlar bo'yicha o'rtacha oylik ish haqi, 2025-yil yanvar–sentabr (ming so'm).

To'q ko'k – Toshkent shahri, to'q sariq – agrar yo'nalishdagi to'rt viloyat. [20]

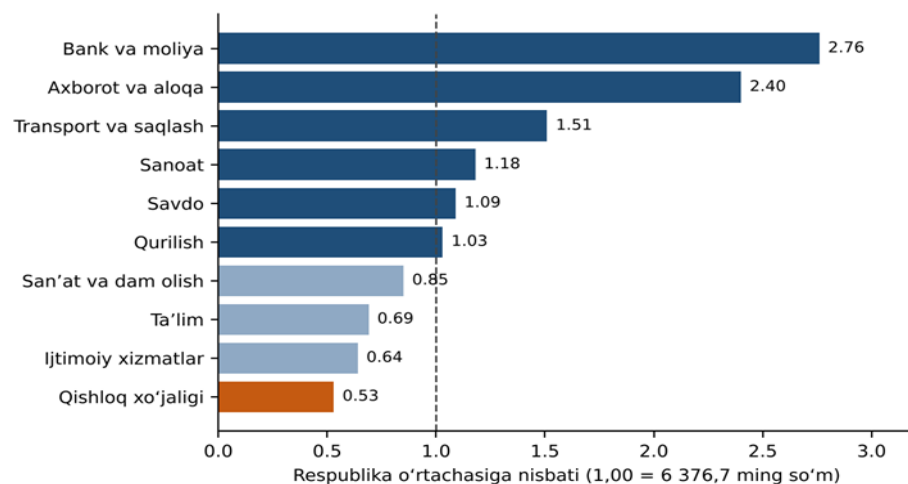
Demak, hududiy tafovutni asosan ikki hudud – poytaxt va konchilik hamda og'ir sanoatga ixtisoslashgan Navoiy viloyati – shakllantirmoqda, boshqa viloyatlarda ish haqi darajasi bir-biriga ancha yaqin. Bu holat qishloq va shahar o'rtasidagi farqni oddiy «hududlararo farq» sifatida qarashning o'zi yetarli emasligini ko'rsatadi: viloyatlarning ko'pchiligida qishloq va kichik shaharlar ustun, shu bois mazkur guruhdagi past ko'rsatkich qishloq mehnat bozorining umumiy past ish haqi muhitini aks ettirishi mumkin.

Tarmoqlar kesimidagi tafovut. Qishloq xo'jaligi va ijtimoiy sohalar ish haqi bo'yicha eng orqada qolmoqda (4-jadval, 4-rasm). Markaziy bank ma'lumotiga ko'ra, 2025-yilda eng past o'rtacha ish haqi qishloq xo'jaligida (taxminan 3,4 mln so'm) va ijtimoiy xizmatlarda (4,1 mln so'm) kuzatildi [6]. Qishloq xo'jaligidagi ish haqi respublika o'rtachasining taxminan 53 foizini tashkil qiladi. Taqqoslash uchun, axborot va aloqa sohasida o'rtacha ish haqi 15,3 mln so'm, bank va moliya sohasida 17,6 mln so'm bo'lib, bank va moliya sohasi qishloq xo'jaligidan qariyb 5,2 baravar yuqori [13; 21].

4-jadval

Tanlangan tarmoqlarda o'rtacha oylik ish haqi, 2025-yil

Tarmoq	Ish haqi, ming so'm	Respublika o'rtachasiga nisbati	Manba
Bank va moliya	17 597,5	2,76	[13]
Axborot va aloqa	15 298	2,40	[21]
Transport va saqlash	9 660	1,51	[2]
Sanoat	7 530	1,18	[2]
Savdo	6 960	1,09	[2]
Qurilish	6 550	1,03	[2]
San'at va dam olish	5 448	0,85	[3]
Ta'lim	4 372	0,69	[3; 21]
Ijtimoiy xizmatlar	≈4 100	0,64	[6]
Qishloq xo'jaligi	≈3 400	0,53	[6]

4-rasm. Tarmoqlar bo'yicha ish haqining respublika o'rtachasiga nisbati, 2025-yil[21]

Ta'lim sohasining ichki tuzilmasi ham e'tiborga loyiq. 2025-yilda oliy ta'limda o'rtacha ish haqi 10 159 ming so'mni, texnik va professional ta'limda 4 422 ming so'mni, umumiy o'rta ta'limda 4 278 ming so'mni, maktabgacha ta'limda esa 2 868 ming so'mni tashkil etgan [21]. Bu respublika o'rtachasining mos ravishda 1,59, 0,69, 0,67 va 0,45 baravariga to'g'ri keladi. O'qituvchilar va shifokorlar ish haqi respublika o'rtachasidan mos ravishda 31,5 va 38,7 foizga past qolmoqda [21]. Maktab va maktabgacha ta'lim muassasalari, tibbiyot punktlari qishloq joylarda bandlikning muhim qismini ta'minlashini hisobga olsak, byudjet sohasidagi ish haqi darajasi qishloq hududlaridagi umumiy ish haqi muhitiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi (bu fikr muallifning mantiqiy xulosasi bo'lib, alohida statistik tasdiqni talab qiladi).

Shu bilan birga, past ish haqili tarmoqlarda – xususan, qishloq xo'jaligi va ijtimoiy sohada – o'sish sur'ati tezlashgani qayd etilgan: 2025-yilda transport va saqlash sohasida ish haqi nominal 18,9 foizga (real 9,3 foiz), ijtimoiy sohalarda esa nominal 17,4 foizga (real 7,9 foiz) o'sgan; Markaziy bank yuqori haq to'lanadigan tarmoqlarda o'sish sekinlashgani, past haq to'lanadigan tarmoqlarda esa tezlashgani tufayli daromadlar tabaqalanishida ijobiy siljish kuzatilayotganini ta'kidlagan [6].

Daromad va kambag'allik ko'rsatkichlari. CERR ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda kambag'allik darajasi shaharda 8,6 foizdan 5,2 foizga, qishloqda 9,2 foizdan 6,4 foizga tushgan; ya'ni qishloqda kambag'allik shaharga nisbatan 1,2 foiz punkt yuqori bo'lib qolmoqda. Aholi daromadi tarkibida mehnat daromadining ulushi 67,7 dan 72,6 foizga oshgan, qishloq xo'jaligi daromadi ulushi esa 12,7 dan 10,1 foizga kamaygan. Eng boy va eng kam ta'minlangan guruhlar daromadi o'rtasidagi nisbat 6,3 dan 5,7 baravarga qisqargan; eng kam ta'minlangan guruhlar daromadi 26 foizga, eng boylariniki 13 foizga o'sgan [7]. Bu natijalar, bir tomondan, mehnat daromadining ahamiyati ortib borayotganini, ikkinchi tomondan, qishloq aholisi uchun ish haqi bilan bog'liq rasmiy bandlikning tobora muhim bo'layotganini ko'rsatadi.

5-jadval.

Shahar va qishloq farqini aks ettiruvchi qo'shimcha ko'rsatkichlar[7]

Ko'rsatkich	2024-yil	2025-yil
Kambag'allik darajasi, shahar, %	8,6	5,2
Kambag'allik darajasi, qishloq, %	9,2	6,4
Qishloq xo'jaligi daromadining ulushi, %	12,7	10,1
Mehnat daromadining ulushi, %	67,7	72,6
Yuqori va quyi daromadli guruhlar nisbati, baravar	6,3	5,7
Nominal ish haqining o'sishi, %	18,5	18,9
Real ish haqining o'sishi, %	8,1	9,3

Natijalar muhokamasi

Olingan natijalar bir necha xulosaga asos bo'ladi. Birinchidan, ish haqining nominal o'sishi hududlar bo'yicha deyarli bir xil sur'atda kechmoqda (2025-yilda poytaxtda 18,3, Namangan viloyatida 22,8 foiz [3]), shuning uchun nisbiy tafovut deyarli o'zgarmayapti, mutlaq qiymatda esa farq kengaymoqda. Bu Krugman tavsiflagan to'planish samarasi va Uilyamson gipotezasining «tafovut kengayish bosqichi» bilan mos keladi: O'zbekiston hududiy

konvergensiya bosqichiga hali to'liq o'tmagan ko'rinadi, biroq buni isbotlash uchun uzoqroq vaqt qatori talab etiladi.

Ikkinchidan, Lyuis va Xarris-Todaro modellari O'zbekiston uchun ham tushuntiruvchi kuchga ega: qishloqda band bo'lganlarning katta qismi past unumdorlikdagi qishloq xo'jaligida ishlaydi, shahar va ayniqsa poytaxtdagi moliya, axborot-kommunikatsiya va transport sohalarida esa ish haqi respublika o'rtachasidan 1,5–2,8 baravar yuqori. Bu ichki migratsiyaga turtki beradi va qishloqdan malakali kadrlar chiqib ketishini kuchaytirishi mumkin. Shu bilan birga, Roubek yondashuvi ko'rsatganidek, Toshkentdagi yuqori nominal ish haqi yuqori yashash xarajatlari (uy-joy, transport) bilan qisman neytrallasadi, shuning uchun real tafovut nominal tafovutdan kichikroq bo'lishi mumkin. Hududlar kesimida narx indeksleri bo'yicha ma'lumotlar mavjud bo'lmagani tufayli bu taxmin mazkur tadqiqotda miqdoran tekshirilmadi.

Uchinchidan, viloyatlar tuzilmasi tafovutning tabiatini aniqlashtiradi. 12 hududda ish haqining bir-biriga yaqinligi ($CV \approx 8\%$) qishloq va kichik shaharlarda mehnat bozori sharoitlari o'xshashligini bildiradi; farqni belgilovchi omillar – poytaxtdagi moliya va axborot sohalarining to'planishi hamda Navoiydagi konchilik va og'ir sanoat. Shu sababli tafovutni qisqartirish uchun faqat byudjet sohasi ish haqini oshirish yetarli emas: qishloq va kichik shaharlarda yuqori qo'shilgan qiymatli yangi ish o'rinlari yaratish zarur.

To'rtinchidan, rasmiy statistikaning qamrovi cheklangan. Qishloq xo'jaligi tashkilotlari, mikrofirmalar va norasmiy bandlik hisobga olinmagani uchun qishloqdagi haqiqiy daromad ham ortiq, ham kam baholanishi mumkin: dehqon va tomorqa xo'jaligi daromadi, pul o'tkazmalari va ijtimoiy to'lovlar ish haqi ko'rsatkichida aks etmaydi. Shu sababli ish haqi tafovutini hayot darajasi tafovuti bilan aynan tenglashtirish xato bo'lardi. Kambag'allik ko'rsatkichlarining shahar va qishloqda birgalikda pasayishi ham ish haqi va boshqa daromad manbalari uyg'un ta'sir qilayotganini ko'rsatadi.

Beshinchidan, past ish haqili tarmoqlarda o'sish tezlashgani ijobiy signal, biroq bu hozircha tafovutni sezilarli qisqartirmagan. Masalan, qishloq xo'jaligida ish haqi o'rtachaning yarmi atrofida qolayotgani, bank va moliya sohasi bilan farq esa 5 baravardan oshib ketayotgani tarmoqlararo konvergensiya uchun yana ko'p yillar kerak bo'lishini anglatadi.

Tadqiqotning cheklovlari: (a) shahar va qishloq bo'yicha rasmiy ish haqi ma'lumotlari yo'q, hududiy guruhlash shartli; (b) 2024-yil yarim yillik qiymati yaxlitlangan, ayrim hududlar uchun 2024-yil ma'lumotlari topilmadi; (c) ba'zi ma'lumotlar rasmiy qo'mita hisobotlaridan emas, ularni qayta nashr etgan ommaviy axborot vositalaridan olindi, shu bois yakuniy nashrga tayyorlashda stat.uz dagi asl jadvallar bilan solishtirish tavsiya etiladi; (d) hududlar kesimida narx indeksleri mavjud emasligi sababli real ish haqi viloyatlar bo'yicha hisoblanmadi.

Xulosa va takliflar

Tadqiqot natijalariga ko'ra, 2022–2026-yillarda O'zbekistonda o'rtacha nominal ish haqi yiliga o'rtacha 18–19 foizga oshdi, real ish haqi 2025-yilda 9,3 foizga o'sdi. Biroq hududiy tafovut saqlanib qolmoqda: Toshkent shahridagi ish haqi respublika o'rtachasidan taxminan 1,7 baravar yuqori, agrar yo'nalishdagi viloyatlarda esa u o'rtachaning 70–75 foizi atrofida; poytaxt va eng past ko'rsatkichli viloyat o'rtasidagi koeffitsiyent 2,40 dan 2,47 gacha oshdi, mutlaq tafovut esa kengaydi. Toshkent shahri va Navoiy viloyatidan boshqa hududlarda ish haqi bir-biriga yaqin. Qishloq xo'jaligida ish haqi respublika o'rtachasining qariyb yarmini tashkil etadi. Qishloqda kambag'allik darajasi pasayganiga qaramay, shahardagiga nisbatan yuqori.

6-jadval.

Taklif etilayotgan chora-tadbirlar

Yoʻnalish	Chora	Kutilayotgan natija
Statistika	Ish haqi va bandlik maʼlumotlarini shahar va qishloq (tuman) kesimida, mikrofirmalar va qishloq xoʻjaligi tashkilotlari qamrovi bilan eʼlon qilish	Tafovutni toʻgʻridan-toʻgʻri oʻlchash imkoni
Yangi ish oʻrinlari	Qishloq xoʻjaligi mahsulotlarini qayta ishlash, agroklastar va xizmat koʻrsatish sohasini rivojlantirish	Qishloqda yuqori qoʻshilgan qiymatli bandlik
Kadrlar	Qishloq aholisi uchun kasb-hunar va raqamli koʻnikmalarni oshirish, masofaviy ish imkoniyatlarini ragʻbatlantirish	Mehnat unumdorligi va ish haqining oshishi
Narxlar	Hududlar kesimida narx indeksini hisoblab, real ish haqini viloyatlar boʻyicha eʼlon qilish	Real tafovutni toʻgʻri baholash
Kichik biznes	Kam taʼminlangan hududlarda kichik biznes va oilaviy tadbirkorlikni kreditlash hamda soliq ragʻbatlari berish	Rasmiy bandlikning kengayishi
Byudjet sohasi	Qishloqdagi taʼlim va sogʻliqni saqlash xodimlari ish haqini bosqichma-bosqich oshirish	Qishloq mehnat bozorida ish haqi muhitining yaxshilanishi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasi Milliy statistika qoʻmitasi. Oʻrtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi boʻyicha maʼlumotlar (yillik, choraklik, hududlar va iqtisodiy faoliyat turlari boʻyicha). – <https://stat.uz>
2. Average monthly wage in Uzbekistan rises to UZS 6.38 million. Kun.uz, 27.01.2026. – <https://kun.uz/en/news/2026/01/27/average-monthly-wage-in-uzbekistan-rises-to-uzs-638-million>
3. 2025-yilda Oʻzbekistonda oʻrtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi. Spot.uz, 26.01.2026. – <https://www.spot.uz/oz/2026/01/26/salary/>
4. Oʻzbekistonda 7, Toshkentda 12 mln: Oʻzbekistonliklar qancha oylik olishmoqda? Anhor.uz, 2026. – <https://anhor.uz/uzl/news/ozbekistonliklar-qancha-oylik-olishmoqda/>
5. Average monthly wage in Uzbekistan surpasses UZS 7 million. Kun.uz, 27.07.2026. – <https://kun.uz/en/news/2026/07/27/average-monthly-wage-in-uzbekistan-surpasses-uzs-7-million>
6. Finance and IT remain highest-paying sectors as Uzbekistan's average salary reaches UZS 6.4 million (Markaziy bank Mehnat bozori sharhi asosida). Kun.uz, 31.03.2026. – <https://www.kun.uz/en/news/2026/03/31/finance-and-it-remain-highest-paying-sectors-as-uzbekistans-average-salary-reaches-uzs-64-million>

7. CERR Releases 2025 Analysis of Poverty and Income Levels in Uzbekistan. Dunyo IA, 31.12.2025. – <https://dunyo.info/en/news/ceir-predstavil-analiz-urovnya-bednosti-i-dohodov-naseleniya-v-uzbekistane>
8. World Bank. Growing the Horticulture Sector in Uzbekistan (From Root to Fruit brief). 2025. – <https://hdl.handle.net/10986/43160>
9. Alimov U., Mutalova D., Abdugʻaniyeva Sh. The role of agricultural income in the life of the rural population. – <https://sa.tiame.uz/article/the-role-of-agricultural-income-in-the-life-of-the-rural-population>
10. Lewis W.A. Economic Development with Unlimited Supplies of Labour // The Manchester School, 1954, 22(2), pp. 139–191.
11. Harris J.R., Todaro M.P. Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis // American Economic Review, 1970, 60(1), pp. 126–142.
12. Roback J. Wages, Rents, and the Quality of Life // Journal of Political Economy, 1982, 90(6), pp. 1257–1278.
13. Toshkentda 10 mln 753 ming, Qashqadaryoda 4 mln 476 ming soʻm: Oʻzbekistonda eng koʻp va eng kam maosh oluvchi sohalar qaysi? Anhor.uz, 2026. – <https://anhor.uz/uzl/news/oylik-ish-haqi/>
14. 2026-yil birinchi choragida oʻrtacha oylik nominal ish haqi. Spot.uz, 28.04.2026. – <https://www.spot.uz/oz/2026/04/28/salary/>
15. Oʻzbekistonda 2024-yilda oʻrtacha ish haqi 5,3 mln soʻmni tashkil etdi. Oliygo.uz, 28.01.2025. – <https://oliygo.uz/post/ozbekistonda-2024-yilda-ortacha-ish-haqi-53-mln-somni-tashkil-etdi>
16. Kuznets S. Economic Growth and Income Inequality // American Economic Review, 1955, 45(1), pp. 1–28.
17. Williamson J.G. Regional Inequality and the Process of National Development: A Description of the Patterns // Economic Development and Cultural Change, 1965, 13(4), pp. 3–84.
18. Krugman P. Increasing Returns and Economic Geography // Journal of Political Economy, 1991, 99(3), pp. 483–499.
19. Average monthly salary in Uzbekistan up 19 percent to over UZS 6 million. Kun.uz, 27.10.2025. – <https://kun.uz/en/news/2025/10/27/average-monthly-salary-in-uzbekistan-up-19-percent-to-over-uzs-6-million>
20. Hududlarda oʻrtacha oylik ish haqi (2025-yil yanvar–sentabr). Oʻzbekiston Milliy statistika qoʻmitasi matbuot markazi. – <https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/64854-ajsi-ududlarda-rtacha-oylik-ish-a-i-yu-ori-2>
21. 28 mln soʻmdan 223 mln soʻmgacha: Oʻzbekistonda sohalar kesimida oyliklar qancha? Kun.uz, 26.01.2026. – <https://kun.uz/news/2026/01/26/28-mln-somdan-223-mln-somgacha-ozbekistonda-sohalar-kesimida-oyliklar-qancha>
22. Trading Economics. Uzbekistan Average Monthly Nominal Wages (manba: Oʻzbekiston Milliy statistika qoʻmitasi). – <https://tradingeconomics.com/uzbekistan/wages>